

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

SOROZAT –
ÜZENETE ÉRKEZETT!

MILPENGŐ

- ♦ A macedón költő verse nem árul zsákbamacskát. Pontosabban épp azt árul. Zsákbamacska helyett ködbe-Máriát, ami majdnem ugyanaz. Már az első sorban ott terpeszkedik az a fránya köd, így nem érheti szó a ház elejét később, ha az olvasó fellázadna a szöveg későbbi homályosságai ellen. „Ja, kérem”, feleli a szerző: „én előre szóltam!” Jó költő nem homályoskodik, csak ha jó oka van rá. Az olvasónak pedig ettől fogva kellemes feladata, hogy ezt az okot kibarkochbázza. Estefelé, ugye, alig látni, hogy kedvesünk közeledik-e a járdán vagy a postás, esetleg egy idegen. Akkor hát rajta, kvívezzünk! Ha „gépen szállunk fölébe”, vagyis ha madártávlatból szemléljük, akkor a szöveg szólhat pusztán az alkonyról. Az olyan megfoghatatlan! Egyedül az utcalámpák tudják beazonosítani a pillanatot: egyszerre gyúlnak ki, rendíthetetlenül. Beszélhet a vers valami égiről, szentségiről, hiszen itt van az angyali kar és Szűz Mária. Kozmikus a hangulat, hiszen csészealjak is röpdösnek. Vagy a meteorológussal fürkészhetjük, mit hoz a holnap. És ha már a holnap szóba kerül, nyilván sorsunk is kérdéses. Jobbra vagy rosszabbra fordul? Végül holmi érték is megjelenik, először égi, aztán természeti, legvégül banki. Ezek a jelentéskörök úgy metszik egymást, akár matekórán a halmazok. Szakrális meteorológiai költemény. Pénzügyi madártan. Fénytani sci-fi. Ha valamit valamihez hasonlítunk, mondjuk egy várost Szűz Mária-archoz, akkor a metafora két szintje biztos összekoszolja egymást. Kizárt dolog távol tartani őket egymástól. A ködben úszó város bármily profán, lehet maga Szodoma és Gomorra, mégis, ha Mária-archoz hasonlítjuk, rögtön más fényben dereng fel. Az emberi életek sokaságának sejtelmes titokzatossága tekint ránk belőle. Aztán kameraváltás, valahol az úrben járunk, ahol a városok és a bennük élők sorsa eldőli. Angyalok és ufók groteszk pletykapartija egy hatalmi előszobában: nem rajtuk múlik, hanem felsőbb körökben dől el, mi vár a lenti világra, eső vagy hó, öröm vagy gyász. Az utolsó versszak pedig mintha összefércelné a két világot: a lentit, a ködbevont várost, a fentit, a szférák szintjét. Kérdés, ki az az ismeretlen „te”, aki röpképes, egyszerismind ritka madár, és pénzügyi tekintetben értékes is, bár értéke rejtett, a pénz túloladalán fellelhető? Kézenfekvő a szerelem, amely könnyen ég és föld közé emel, és kincs voltáról is oly szépen zengnek a trubadúrok. Ám ugyanígy lehet a vers önmegszólító, ez esetben a költő szárnyal ég és föld között, s persze egy lírai életmű mindig talányos értékű milpengő, talán vagyont ér majd, talán feledésbe merül. És persze nem zárható ki Isten megszólítása sem, az ő létének evilági árfolyama is bújtatottan érzékelhető. Vagyis a vers vagy ima vagy vallomás vagy a saját halál megsejtése. Hiszen a felröppenés éppúgy jelenthet emelkedést, lelki eksztázist, mint eltűnést, beleolvadást az árnyba.

IKERTÜKÖR

Egy-egy mai vers,
a szerző külföldi, hol nő, hol férfi.
Akik rápillantanak, költők maguk is,
egy férfi és egy nő.
Ugyanaz a szöveg kétféle
arcát mutatja kétfelé...

Nikola Madzirov LEBEGÉS

Köd fátyolozza a várost,
akár Szűz Mária lehajló arcát
egy régi-régi freskón.

Repülő csészealjok csevegnek az
angyalokkal,
találgatják a holnapit: tisztá,
szélcsendes, méltóságteljes,
akár naptárban a pirosbetűs lapok.

Amint árnyait az ég
a falakra tömöríti,
felrebbensz az ágak közé,
mint ritka madár
a bankjegy hátoldaláról.

»»» Lackfi János fordítása

SZÖVEG –
SZABÓ T. ANNA

KÖNNYŰSÉG

Lebegés. Ez a szó elég is versnek, eloldja a talajtól a nehéz testet, lágyítja a gravitációt, de nem szünteti meg egészen az ismert földi táj bizalmas közelségét. A puha köd, akár a puha hó, elmosza a kontúrokat, a szúrós, szögletes tereptárgyakat megszelídíti, mindent álommá old és mesévé nemesít. A ködben akármi megtörténhet – a falai fantáziából vannak, a teteje titokból, a tere zártságában is végtelen. A köd a költészet otthona, felhőbe burkol, földre hozza az eget.

A cím megpendítette a hangot, és ettől kezdve már nem tudunk meglepődni. A ködfátyol mögül, akár egy megfakult és meghomályosodott, mégis titokzatos aranyfényben derengő falfestményről, feldereng egy szelíd női arc – az anya arca, a tehénszemű Héráé vagy a fiát átkaroló Szűz Máriáé, ősi és hatalmas istenségé mindenestre, aki azt üzeni nekünk, hogy minden úgy jó, ahogy van, a fájdalom is csak a megváltás kapuja, mert nincs halál, és nem is lesz soha. De hogy kerülnek ide hirtelen az ufók? Az angyalok még hagyján, a szakrális szimbolika ennyit megenged, de hogy repülő csészealjok? Hát persze: mesebeli, égi lények ezek is, és ha bármi megtörténhet, akkor természetes, hogy az efféle égi erők szoktak konzultálni egymással a földi dolgokról, legyen az a holnapit időjárás vagy éppen a készülő világháború. Nem, nem, háború nincs most, ünnep van, pirosbetűs, a köd váratlan békéje – hiszen a ködben az orráig sem lát az ember, úgyhogy legalább ebben a puha ünnepélyes csendben nyugton ül egy kicsit. Hadd egyezzenek ki sorsán addig az úrlények vagy az angyalok, a tündérek vagy a dzsinnek, a szépasszonyok vagy a boszorkányok, vagy más efféle titokzatos repülő teremtmények. Igen ám, de föld és ég mással is konzultál egymással ebben a versben: a közelgő sötétséggel. A sötét más, mint a köd, a sötét fenyegetőbb és félelmetesebb, nem a mese világa, hanem a semmi fenyegetését hordozza. Nem puhaság, hanem kemény és veszélyes tömörség, ami elől menekülni kell. Hová menekülne hát a földi lény, ha nem az ég felé? Ha nem akar vagy nem tud egészen eloldódni a földtől, akkor legalább az ágak közé húzódik éjszakára, hogy el ne ériék a földön ólálkodó vadállatok. Hová lett a pirosbetűs ünnep, hol vannak az angyalok és a szentek? Egyetlen madár maradt belőlük, kis teste hangtalan vacog a semmi ágán. Nem lebeg, csak imbolyog ég és föld között, kapaszkodik az utolsó szalmaszálba, az utolsó vékony ágba, ami megmaradt. Végezetül természetesen feltehetnénk a kérdést: hogy jön ide váratlanul, mintegy csattanónak a pénz, rajta a védett madárfajok finom, színes metszetével? Úgy sejtem, ez megint csak két képzetkört mos össze: az ábrázolt madár égi szépségét és a pénz okozta nagyon is földi szorongást. Ahogy a pénz is semmi, csak lebegő papír a szélben, úgy mi is bármikor elengedhetjük a földi aggodásainkat. „Nézzetek az ég madarait!” Lebegjünk hát mi is! ♦